

„Фундація розвитку місцевої депмократії” (FRDL) заснована у 1989 році авторами польської реформи місцевого самоврядування для популяризації ідей реформи в найширших верствах суспільства, а також для навчання службовців місцевого самоврядування. На сьогодні FRDL має 16 регіональних навчальних осередків та 4 Вищих школи публічної адміністрації.

Щецинський регіональний навчальний центр створений у 1990 році і з тих пір допомагає громадам регіону у розв'язанні проблем місцевого самоврядування. Центр працює з лідерами громад, зі службовцями і депутатами місцевих рад, сільськими головами директорами навчальних закладів та керівниками муніципальних підприємств, власниками малих та середніх підприємств, а також з учителями, шкільною молоддю, безробітними. Висококваліфіковані експерти навчального центру допомагають отримати знання з права, фінансів, менеджменту, суспільних комунікацій, а також у проведенні експертиз, розробці стратегій розвитку, написання проектних заявок на грантове фінансування.

Навчальний центр активно співпрацює з організаціями та громадами в Україні та Білорусі, допомагаючи отримувати знання та опанувати досвід самоврядних громад Польщі та інших європейських країн, зав'язувати партнерські та побратимські зв'язки з неурядовими організаціями і громадами.

„Інститут демократії імені Пилипа Орлика” (ІДПО) заснований у 1990 році з метою проведення політичних досліджень та надання інформаційних послуг у розбудові демократії та становленні ринкових відносин. З 1993 року ІДПО зареєстрований як місцева незалежна неприбуткова інформаційно-дослідницька та громадсько-політична організація.

З 1995 року ІДПО вагому частку своїх зусиль спрямовує на розвиток демократії на місцевому рівні і виконує ряд проектів, зосереджених на питаннях місцевого економічного розвитку, а також проблемах прозорості, підзвітності та вдосконалення управління.

Проекти ІДПО отримали підтримку та фінансування Pew Foundation, Mott Foundation, Westminster Foundation, PAUCI, MATRA, TACIS і Світовий Банк. З 1997 року за підтримки АМР США спільно з Фундацією „Україна-США” ІДПО виконував найбільший в Україні проект у сфері місцевого розвитку — „Програма партнерства громад задля поширення досвіду місцевого самоврядування”, до участі у якій долучилися близько 2000 населених пунктів, в тому числі усі міста обласного і районного значення, а також селища і села з усієї України. В ході програми були утворені 5 регіональних навчальних центрів (РНЦ) для навчання службовців органів місцевого самоврядування, силами експертів центрів втілювалися цільові проекти зі стратегічного планування розвитку територіальних громад, налагодження співпраці з українських громад з польськими, білоруськими, американськими. Діяльність спряла адаптації передового світового досвіду для використання українськими муніципалітетами та народженню вітчизняних інновацій у різноманітних галузях муніципального життя.

Проект співфінансований у рамках Програми Польсько-Американської Фундації Свободи Зміни у Регіоні – RITA, що реалізується Фундацією Освіта для Демократії.

Інститут демократії
імені ПИЛИПА
ОРИКА

ВІД “ПРОЗОРОГО МІСТА”
ДО “ПРОЗОРОЇ УКРАЇНИ”

“Псування, гниття, розклад” – так фактично перекладається слово “корупція”.

Усвідомлення надзвичайної небезпеки цього явища з'явилося в світі не так давно — на межі 60-х і 70-х років минулого століття. Саме тоді в ряді країн, які нині прийнято називати розвиненими, зрозуміли, що корупція виснажує економічні, суспільні, моральні і ментальні ресурси суспільства. І саме почавши наступ на корупцію, ці країни заклали основи економічних, суспільних та соціальних стандартів, які сьогодні є найефективнішими і взірцевими для переважної більшості людства. Ця робота потребувала і потребує досі колосальних зусиль від суспільства і майже від кожної людини, незалежно від її статків і статусу. Бо ж іноді відмова від маленького хабара найнижчому міліцейському чину, чи клерку потребує чималої мужності. Досвід протидії корупції також засвідчив, що успіх можливий лише в тих спільнотах, де об'єднуються зусилля на всіх напрямках— вдосконаленні законодавства, створенні та наполегливому запровадженні контрольних нормативів та адміністративних процедур, просвітницькій, виховній діяльності. Успіх можливий лише за умови широкої суспільної згоди щодо необхідності протистояти корупції, незалежно від політичних чи економічних обставин.

Україні нині прикро часто докоряють корупцією. Ця обставина іноді сприймається як нехтування і зневага до нашої країни. Але її ж можна розцінювати і як небайдужість світової, Європейської спільноти до стану і розвитку українського суспільства. І на користь другого підходу — готовність передавати Україні набутий досвід в царині протидії корупції. Підтвердженням тому –

проект “Прозора Україна” – лідери для місцевого самоврядування”.

“Прозора Україна” — лідери для місцевого самоврядування” — спільний проект Інституту демократії імені Пилипа Орлика (Центральноукраїнського регіонального навчального центру в м. Черкаси) та Регіонального навчального центру Фондації розвитку місцевої демократії (м. Щецин, Польща). Виконавці проекту вирішили, по-перше, спрямувати зусилля на найближчу для кожного громадянина сферу адміністративних послуг — місцеве самоврядування, по-друге, зосередитися на організації складовій таких послуг і, напевно, найтоншій сфері — світогляді працівника владної установи та етиці і моралі стосунків з окремим громадянином і громадою в цілому.

Взірцем для проекту стала широка громадянська акція “Прозора Польща”, яка ось уже 5 років триває в сусідній країні, втягуючи у свою орбіту громади все нових і нових міст, містечок і сіл.

Участь Богуслава у проекті «Прозора Україна – лідери для місцевого самоврядування» сприяла формуванню позитивного іміджу міської влади, забезпеченню відкритості і прозорості діяльності органів місцевого самоврядування.

Проект «Прозора Україна – лідери для місцевого самоврядування» дозволив згуртувати команду ОМС Богуслава, розкрити перспективи її професійного розвитку. Завдяки участі у проекті з'явилося бачення умов ефективного та етичного місцевого самоврядування, зроблені перші кроки щодо реалізації принципів прозорості, звітності та етичності.

*Олена Волошенко, експерт
Ігор Ніконенко, міський голова м. Богуслава*

Для багатьох українських мерів це було б великим чудом, якби вони могли сказати, що очолюваний ними виконком, рада не є корупційними. Адже за кожного зі „своїх” співробітників ніхто ніколи не поручиться. Тим часом „гріхи” співробітників однозначно в суспільній свідомості проектуються на „першу особу”. Я думаю, тому „перша особа”, міський голова, найшвидше зацікавлений у виведенні себе з поля підозр, принаймні у створенні таких правил роботи, такої організаційної культури, що максимально убезпечує навіть від спокуси зловжити посадою чи повноваженнями. Чим чіткіше будуть прописані такі правила — тим краще. Проект „Прозора Україна” — лідери для місцевого самоврядування” поклав початок цій роботі. І треба працювати далі.

Андрій Колесник, міський голова м. Сміли

Участь у програмі має дію каталізатора, який пришвидшує позитивні перетворення в структурі та рішеннях нашої міської ради та виконавчого комітету.

Розроблений та затверджений реєстр послуг значно покращив рівень надання послуг населенню. Напевно вперше процедура формування і виконання бюджету стала зрозумілою і прозорою для населення завдяки ілюстрованому буклету, який отримали всі бажуючі на громадських слуханнях. Уже два роки посліп ми паралельно з традиційним бюджетом затверджуємо на сесії міської ради бюджет розроблений за програмно-цільовим методом бюджетування. Це дає можливість запланувати бюджет щонайменше на 3 роки, а також, провівши моніторинг виконання, побачити результати виконання програм та внести корективи, якщо потрібно.

Реалізація проекту дає позитивний результат в плані запобігання випадкам корупції та підвищення довіри з боку населення. Це крок до прозорості влади, яка стає на захист інтересів громадян, наближається до них, та перетворюється з органу управління в орган, що надає соціальні послуги населенню.

Валерій Скочко, міський голова м. Сквир

У рамках проекту „Прозора Україна – лідери для етичного самоврядування” виконавчий комітет та міська рада м. Сквир втілили в життя 4 завдання із чотирьох принципів акції. Особливо варто відзначити важливість виконання двох обов'язкових завдань – видання бюджетного довідника зрозумілою для громадян мовою та розробка реєстру послуг, які надаються органами місцевого самоврядування. Віднині мешканці міста мають змогу чітко розуміти звідки в міста беруться гроші та на що вони витрачаються, мають кращу уяву про можливість міськвиконкому та його окремих підрозділів для розв'язання потреб городян. Іншу новацію, що з'явилася в результаті роботи над проектом – запровадження системи внутрішнього інформування — люди за короткий термін також вже оцінюють дуже позитивно.

Загалом, потрібно зауважити, що пілотна акція в м. Сквирі вдалася завдяки ентузіазму команди молодих менеджерів міськвиконкому, які постійно підвищують свій фаховий рівень, які розуміють необхідність прозорих механізмів взаємодії з громадою та якнайширшого її залучення до вирішення проблем міста.

Любомир Покопило, експерт

більш раціонального використання часу і кадрових ресурсів. Завдяки системній роботі по підвищенню кваліфікації службовців зростає їх професіоналізм, оцінювати їх роботу в умовах прозорих і регламентованих процедур стає набагато простіше.

Міська влада викликає більше симпатій у городян.

Мешканці міста оцінять більш прозору атмосферу в установах влади. Зрозумілість і передбачуваність всіх дій міського керівництва породжує дуже цінну річ – довіру. Довіра зміцнюватиметься, якщо громада отримає реальні важелі впливу на прийняття важливих для спільноти рішень. Ваші щирі наміри створити несприятливу атмосферу для корупції, що також передбачено моделлю «Прозоре місто», слідом за довірою викличуть повагу.

Місто стає більш конкурентноспроможним на ринку інвестицій.

Стратегічне планування покаже перспективи і потенціал міста. Інвестори завжди зацікавлені в можливості довгострокового планування і передбачуваності напрямків розвитку територій. Та й загальна атмосфера інновацій, яка відчуватиметься в структурах влади додасть привабливості вашим пропозиціям до співпраці.

В місті з'являється відчуття єдиної громади.

Громадськість міста зможе долучитися до реалізації стратегічних завдань, які ставить перед собою влада. Визначення спільних цінностей та правил співпраці покладе основу тривалій та взаємовигідній співпраці. Через інвестування коштів в соціальний капітал влада отримає безліч нових можливостей в соціальній, гуманітарній та інших сферах. Залучення громадян до управління містом створить додаткові компенсаторні механізми і захистить владу від зовнішньополітичних ризиків. Влада зможе спертися на громаду в критичних ситуаціях.

«Прозорість», «гласність», «відкритість» - ці терміни давно увійшли до лексики посадовців. Однак мал хто зможе пояснити як на практиці забезпечити їх реалізацію. І саме проект «Прозора Україна» дає відповіді на запитання – як зробити владу прозорою, відкритою, етичною та ефективною.

Олександр Возний, експерт, м. Світловодськ

Місто Олександрія включилося у роботу в Проекті „Прозора Україна” — лідери для місцевого самоврядування” з наміром внести такі зміни у роботу міської ради та виконкому, щоб вона ставала дедалі професійнішою і зрозумілішою для членів громади. Щоб наші городяни мали достатньо інформації про те, розв'язання яких проблем і якими чином вони можуть отримати у міськвиконкомі, щоб знали куди витрачаються кошти міського бюджету і як місто їх отримує. Сподіваюся, що олександрійці братимуть активнішу участь у плануванні розвитку міста, розумітимуть, що запорукою міського добробуту є загальна громадська згода. Сподіваюся також, що управлінці за проблемою кожного відвідувача бачитимуть можливість розв'язання проблем всієї громади. Місто готове продовжувати цю роботу в ході більшого проекту з розбудови самоврядування, базованого на принципах етики та прозорості.

Олексій Скічко, міський голова м. Олександрії

ПРОЗОРА ПОЛЬЩА

„Прозора Польща” це одна із найбільш вдалих суспільних акцій у Польщі. Важливо: ця акція виключно громадська, яка реалізується на рівні гміни та повіту. Ініціаторами та реалізаторами акції були громадські організації, в тому числі і Фондація Розвитку Місцевого Самоврядування та „Газета Виборча”, найбільша польська щоденна газета. Ідеєю акції була підтримка розвитку вдалого управління гміною та повітом.

Відправною точкою було просте спостереження: результативність та етика функціонування польських інституцій залишає бажати кращого. Справи вирішуються повільно, нерідко нечесно, рішення зазвичай приймаються у спосіб, який порушує людське право на отримання правдивої інформації. Клієнт – хоча він є громадянином – не сприймається як партнер, але як нав'язлива людина, яка у суспільній ієрархії знаходиться значно нижче ніж службовець. До цього доходить ще корупція, про розміри якої складаються легенди. Ми провели у Польщі вдалу реформу самоврядування, але не потурбувалися про етичну та особистісну складову його функціонування.

Ідея акції базувалася на впевненості в тому, що більшість службовців місцевого самоврядування хоче вдалого управління, а негативну оцінку власного середовища вважає неправдивою. Тому, вона із задоволенням візьметься за реалізацію завдань, які будуватимуть заслужений престиж їхньої професії. Дійсно так сталося. Шість принципів вдалого управління (прозорість, відсутність терпимості до корупції, залучення громадськості, передбачуваність, фаховість та звітність) та пов'язані із ними завдання взялися впроваджувати майже 800 органів місцевого самоврядування, тобто майже 30% від загальної кількості! Акція не була простою – заключний сертифікат отримали трохи понад 400. Але це означає, що по всій країні впроваджено понад 4000 завдань, які радикально змінюють функціонування адміністрації. Відбулися якісні зміни – достатньо зайти до інституцій, які брали участь у акції чи відвідати Інтернет – сторінки, на яких розмішений логотип акції.

Пшемислав Фенрих, експерт акції «Прозора Польща»

„Прозора Україна – лідери для місцевого самоврядування” – другий, практично-просвітницький, етап підготовки до початку широкої акції – пілотний проект.

На відміну від першого, суто просвітницького, який проходив у 2006 році в рамках проекту „Прозоро, етично, ефективно: розвиток місцевого самоврядування в Україні”, нинішній проект передбачав від своїх учасників практичного втілення окремих завдань. Наслідком цієї роботи насамперед мало стати вдосконалення управлінських процедур, підвищення прозорості діяльності органів місцевого самоврядування, підвищення поінформованості громади про його роботу.

Це є фактично перший крок над запровадженням нової моделі муніципального управління, яка може бути названа „Прозоре місто”. І це вагомий крок у напрямку досягнення загальноприйнятих стандартів організації публічної адміністрації, найвищою оцінкою чому може в перспективі стати запровадження системи якості управління міжнародного стандарту ISO 9001:2000. Участь у проекті мала також сприяти налагодженню співпраці управлінських команд міськвиконкомів з місцевими організаціями громадянського суспільства.

У п'яти містах трьох областей України зважилися на спроби виконати таку роботу: **Олександрії (Кіровоградської області), Богуславі та Сквирі (Київської області), Смілі (Черкаської області) та Черкасах.**

Але це тільки початок. Бо ж досвід роботи в цих містах переконує у необхідності ширшого розповсюдження ідей проекту.

Підходи, які застосовуються і в Акції “Прозора Польща”, і в проекті “Прозора Україна” — лідери для місцевого самоврядування” мають назву **“Шість принципів вдалого управління”**. Втілення їх відбувається через виконання ряду конкретних завдань. І це шлях від декларацій до очевидних, відчутних і частково об’єктивно вимірюваних результатів.

“Принцип прозорості” означає досягнення поінформованості громади про діяльність органів місцевого самоврядування, способи вирішення проблем за їхньою допомогою, можливості отримання від них адміністративно-управлінських послуг, плановані справи та поточні події, що мають вплив на життя людей. Такий результат досягається через:

- Розробку Реєстру послуг, які надаються органом місцевого самоврядування;
- Розробку описів процедур адміністративно-управлінських послуг органу місцевого самоврядування;
- Оперативне ознайомлення громади із розпорядчими документами та проектами таких документів, в тому числі й за допомогою інтернет-технологій;
- Запровадження в приміщеннях органів місцевого самоврядування системи внутрішнього інформування;
- Створення мережі інформаційних пунктів (стендів) на території громади.

“Принцип нетерпимості до корупції” означає в результаті визнання всіма працівниками органу місцевого самоврядування необхідності дотримання етичних норм поведінки та активної протидії корупційним проявам і їх загрозам. Це досягається за допомогою:

- Розробки, прийняття, затвердження етичних кодексів службовця органу місцевого самоврядування та депутатів місцевої ради;
 - Запровадження постійного публічного обговорення питань суспільної етики в громаді;
 - Проведення тренінгів та семінарів з питань етики для службовців органу місцевого самоврядування і депутатів місцевої ради.

“Принцип залучення громадян” означає запровадження постійного діалогу з організаціями громадянського суспільства, сприяння діяльності об’єднань громадян, залучення їх до участі у розв’язанні проблем місцевого значення. Досягнення результату відбувається шляхом:

- Створення “Карт активності” об’єднань громадян на території громади;
- Укладання угоди (хартії) співпраці між владою та об’єднаннями громадян;
- Розробка програм соціального партнерства.

“Принцип передбачуваності” є запорукою планомірної роботи органу місцевого самоврядування та участі громади у формуванні стратегії свого розвитку. Цей принцип реалізується разом із:

- Розробкою Декларації стратегічного розвитку і Стратегічного плану розвитку за широкої участі громадськості;
- Запровадженням програмно-цільового методу планування і виконання місцевого бюджету;
- Розробкою багаторічного інвестиційного плану на основі Стратегії розвитку громади.

“Принцип фаховості” означає, що в органі місцевого самоврядування працюють компетентні працівники, які постійно підвищують свій фаховий рівень і ефективно використовують ресурси громади. Такий результат досягається:

- Розробкою та постійним вдосконаленням критеріїв щорічної оцінки діяльності посадових осіб органу місцевого самоврядування;
- Створення системи постійного підвищення кваліфікації службовців із використанням різноманітних форм навчання та можливостей різних навчальних установ і закладів;
- Проведення систематичних навчань за різноманітними темами для депутатів місцевих рад.

“Принцип звітності” — це чіткі і зрозумілі процедури звітності органу місцевого самоврядування перед громадою, передовсім про використання ресурсів громади. А отже:

- Періодичне видання бюлетеню про виконання місцевого бюджету, викладеного в популярній формі;
- Запровадження процедури поіменного голосування;
- Ведення відкритого реєстру об’єктів комунальної власності та земельних ділянок.

Переліки завдань кожного з принципів не є вичерпними. Це лише проба сил для учасників пілотного проекту. Учасникам широкої акції, на початок якої сподіваються розробники та виконавці проекту “Прозора Україна” — лідери для місцевого самоврядування”, як і їхнім польським колегам, належатиме виконати значно більший обсяг роботи, що гарантує стале застосування в українських містах моделі **„Прозорого міста”**. А відтак і сприятиме пришвидшенню розвитку українських, зростанню довіри та співпраці в громадах, максимальному спрямуванню всіх ресурсів для покращення життя мешканців.

Коли Місто є Прозорим, то:

Міська влада стає ефективнішою.

Це відбувається внаслідок стандартизації та уніфікації процедур з надання послуг. З’являються додаткові можливості заощадження та